

Микола Томенко:

Намагайтеся здобути людину, не втративши кохання

■ ???

Відомий теоретик українського кохання, віце-спікер Микола Томенко переконаний, що українське кохання – це справжній феномен, який вирізняє нас із-поміж інших народів. Він чітко розрізняє поняття любові та кохання, знає їхню мову та символіку, розмірковує над призначенням... Свою книгу «Теорія українського кохання» Микола Томенко перевидав уже втретє і зізнається, що доповнень та нових думок щодо невичерпної теми у нього вистачить і на четверте видання

Як у вас виник задум провести дослідження з такої незвичної для політика теми?

Моє зацікавлення виникло, швидше, як таке собі аматорство. Я не прагнув змалювати приватне життя відомих українських письменників чи мислителів – це робота для літературознавців і філологів. Натомість мені хотілося показати, що ми, українці, – унікальні, духовно багаті, надзвичайно романтичні та цікаві як собі, так і всьому світові. Усі чули про особливості французького, англійського чи грузинського кохання. А чим відрізняється українське? Чому в нашій мові ще є й слово «любов»? Як різняться ці слова, яке вони несуть смислове навантаження та яку мають історичну пам'ять? Саме це й змусило мене розпочати пошук у цьому напрямі...

То в чому ж, на вашу думку, полягає відмінність між поняттями «кохання» та «любов»?

Виходячи з традиції вживання цих двох понять, можна простежити: кохання характеризується поетичним та ірраціональним змістом стосунків, певною мірою – чуттєвості та романтизму. Натомість любов сприймається як взаємопідтримка, характеризує більш сталі взаємовідносини. Любов не втрачає чуттєвості, хоча вже й не має вигляду поетичної закоханості. Кохання – це таємниця, а любов – це ключ від неї. Як правило, кохання закінчується тоді, коли втрачено його загадковість та неповторність. А тому ідеалом українського кохання-любові є прагнення здобути любов, не втративши при цьому кохання.

Тобто ви вважаєте, що багатогранність і багатомірність романтичних стосунків відобразилася також і на мовному рівні?

Звісно. Українська мова – одна з небагатьох (наприклад, в англійській і російській такого немає), яка розрізняє стосунки та взаємовідносини між людьми, відносини та взаємовідносини між організаціями, державами тощо. Так само і почуття, пов'язані із коханням, утворюють доволі довгий синонімічний ряд. Навіть у словниках XIX століття, далеко не за найкращих часів для розвитку української мови, до російського слова «любовь» наводять безліч українських відповідників: кохання, закохання, любові, замилювання; до російського слова «любовник» – коханець, коханок, любко, милун, любовник.

Чи насправді романтична складова настільки сильна в українській традиції? А як же інший бік стосунків – інтимний, сексуальний?

Сьогоднішня «еротизація» українців через масову культуру Заходу – протиприродна для нас. Символом українського кохання завжди була душа, точніше – серце. Тіло ж, на відміну від зразка культур деяких народів, ніколи не було ідолом обожнювання. Тому марними будуть намагання віднайти, наприклад, яку-небудь українську Венеру в скульптурних формах або серед традиційного живопису. Статеві стосунки ніколи не ставали домінан-

обов,

*«Кохання – це таємниця,
а любов – це ключ
від неї. Як правило,
кохання закінчується
тоді, коли втрачено
його загадковість
та неповторність»*

тою в українському коханні, хоча завжди були овіяні неповторністю та загадковістю. Таку національну особливість помічали не лише вітчизняні письменники, а й іноземні фахівці та вчені. Так, ще в XIX столітті Фрідріх Боденштедт у своїй «Поетичній Україні» відзначав, що в «жодній країні дерево народної поезії не зродило таких величавих плодів, ніде душа народу не виявила себе в піснях так живо і правдиво, як в українців... Яка ніжність у поєднанні з мужньою чоловічою силою в любовних піснях. Слід ще згадати про такт, скромність і чистоту почуттів, що панують в цих піснях. Серед усіх українських пісень (а їх – тисячі) немає жодної, від якої мало би почервоніти дівоче лице».

Невже в Україні завжди була модною так звана «вічна любов»? А як же бути із «вільним коханням», впливом популярних на Заході фрейдистських чи феміністичних течій?

В українській літературі дебатовали не лише тему вільної любові, а й рівності проститутток, де намагалися пояснити їхній статус, філософію. Тут варто згадати роман Панаса Мирного «Повія», який було видано у 1883 році та перекладено багатьма мовами. Це – перший український твір, задум якого – не засудити, а зрозуміти світогляд повії, яка «в'ється по світу без притулку, пристановища, від одного до другого...». Відомі спроби пояснення, що вчинки повії нічим не відрізняються від заміжжя за вигодою. Подібне знаходимо і у творах Володимира Винниченка. Але ніколи сексуальна чи еротична складова не була самодостатньою. Вона завжди в історичному контексті є синхронізованою, поєднаною із духовною складовою. Тому сьогодні важливе повернення у стосунки між людьми щирості та романтизму, щоб почуття та емоції були важливішими, аніж холодний розрахунок і прагматизм.

У цьому допомагають нам і добрі свята. До речі, 13 грудня відзначають Андрія, цей день також колись відігравав значну роль у духовному житті українців...

Шкода, що «колись». Я взагалі пропоную Андрія відзначати як український день кохання. Адже здавна це свято є логічним продовженням молодіжних гулянь, де юнаки й дівчата шукали собі пару для майбутнього подружнього життя.

А як же тоді бути із Днем Святого Валентина та 8 Березня?

Кожне свято має свою історію, і не треба боротися з добрими святами! 8 Березня вже давно стало святом жіночності, родинних цінностей, це – своєрідне свято любові. День Святого Валентина – передовсім свято молодих людей,

яке я називаю днем кохання. А от Андрія можна відзначати як своєрідні мрії або уявлення про українське кохання. Це день (а точніше ніч), коли молодь уявляє собі, яким має бути це почуття. Це – свято мрії, а тому воно має бути у нашому житті.

До речі, ніч в українському коханні теж відіграє неабияку роль...

Звісно. Серед великої кількості пісень про кохання особливий наголос зроблено на вечірньому та нічному часі. У ночі для українця немає нічого страшного та злого. Навпаки, це – звичайний час для побачень та кохання. Сонце в українських піснях – це жіночий образ. Місяць та зорі у поетичному світогляді – це своєрідна закохана пара, яка у піснях з'являється разом. Тому, коли ми говоримо, що ніч важливіша за день, маємо розуміти, що ніч майже завжди почуттєво визначає день, а день – це життя.

А яка ще знакова символіка українського кохання?

Флора загалом та квіти зокрема відіграють дуже значну роль у духовному житті українця. В українському фольклорі доволі розвинений міф про вірність закоханих, які й після смерті живуть спільно, як дерева чи квіти. Відомо, що рута, м'ята, фіалка та лобода в народній традиції – це символи цнотливості, жіночності, чистоти. Квітами кохання також вважають барвінок, любисток, васильок. Троянда – символ краси і забави. Не варто забувати і про калину – еталон жіночності, любові, здоров'я.

«Андрія – свято мрії, а тому воно має бути у нашому житті»

На вашу думку, чого у царині кохання-любові не вистачає сучасній молоді?

Вважаю, що молодим людям слід повернути собі віру в існування справжнього неповторного кохання. Сподіваюся, що модне нині «голлівудське кохання», серіальні проблеми ліжка й білизни, засилля американської чи російської маскультур буде реально сприйняте юнаками та дівчатами як чуже та надумане. Натомість філософія

романтизму має повернутися до України. Можна придумати нову легенду про кохання, написати симпатичну казку про нього, але воно не буде таким яскравим, допоки ти сам у нього не повіриш, не переживеш, не зробиш часточкою себе самого.

Сподіваюся, найближчим часом побажання на День усіх закоханих набудуть більш виразного, глибокого звучання, а на святкових «валентинках» замість кількох слів «Я тебе кохаю» буде написано, наприклад: «Я вірю, сподіваюсь, чекаю на загадкове, небачене, неземне, нестримне, п'янке, пристрасне, шалене, чисте кохання». Недаремно я у своїй книжці для допомоги молодим людям склав словничок синонімів слів кохання і любові. ■

